

Про серію брошур «Видатні діячі української книги»

Мабуть, ніхто не заперечуватиме, що історія бібліографії твориться діяльністю особистостей. Певні напрацювання в цій галузі має й вітчизняне бібліографознавство. Варто згадати хоча б збірник нарисів-портретів М.Гуменюка «Українські бібліографи XIX - поч. XX ст.» (Х., 1969), а також його статті з книги «Біля джерел української радянської бібліографії» (К., 1990). Історикам бібліографії відомі напрацювання В.Дорошенка, М.Ясинського про діяльність окремих бібліографів та істориків книги. Останнім часом на сторінках періодичних видань з'являються сучасні дослідження про Л.Биковського, Д.Балику, М.Гуменюка, І.Корнейчика та ін. Дають ключ до майбутніх розробок бібліографічні посібники, присвячені Л.Гольденбергу (К., 1991), М.Гуменюку (К., 1991), Ф.Сарані (К., 1993), Ю.Меженку (К., 1994), Н.Королевич (К., 1996).

У серії брошур Національної парламентської бібліотеки «Видатні

діячі української книги» першою ластівкою став біобібліографічний нарис «Український бібліограф Ю.О.Меженко (1892-1969)», підготовлений Н.Королевич. Згодом видано ще три випуски цієї серії: Вип. 2. Королевич Н.Ф., Геращенко М.В. Бібліограф М.І.Ясинський (1889-1967); Вип. 3. Королевич Н.Ф. Бібліографічна діяльність В.В.Дорошенка (1879-1963); Вип. 4. Ковальчук Г.І., Королевич Н.Ф. Книгознавець, бібліограф і бібліотекар Сергій Іванович Маслов (1880-1957). Усі три брошури вийшли в 1995 р.

Кожний нарис вміщує: біографію діяча й загальну характеристику його діяльності на ниві книгознавства, бібліографії, бібліотечної справи, бібліофільтства; основні напрями наукової діяльності в конкретних ділянках книжкової галузі й науки про книгу; хронологічні показники основних праць та літератури про бібліографа чи книгознавця, а також іменний показчик.

Здано у виробництво ще два випуски серії - про Л.Биковського і

Ф.Максименка. Готуються до друку та мають вийти цього року ще нариси про Д.Балику і М.Плевако.

Усі ці публікації якоюсь мірою заповнять вакуум у вітчизняних історико-книгознавчих дослідженнях, адже ще кілька років тому не те що нариси, а навіть згадки про «буржуазних націоналістів» Л.Биковського чи В.Дорошенка були неможливі. Діяльність М.Ясинського, Ю.Меженка, С.Маслова, Ф.Максименка 30-40-х років теж не дуже афішувалася, хоча вони й не були репресовані. Надіємося, що дані бібліографічні нариси будуть важливим джерелом для подальшого вивчення життя і діяльності корифеїв української книги та бібліографії.

Брошури серії розсилаються в обласні й деякі наукові бібліотеки. Їх можна придбати у відділі бібліотекознавства НПБ.

Галина Ковальчук

Ольга Василенко

Знагоди 70-річчя професора КДІКу Нінель Королевич в інституті бібліотекознавства НБУ ім. В.І.Вернадського було проведено з нею зустріч.

Привітати її та висловити найкращі побажання прийшли колеги й аспіранти. Вступне слово виголосив директор НБУ ім. В.І.Вернадського член-кореспондент НАН України О.Онищенко. Потім ювілярку вітав її колишній студент, а нині зав. кафедрою аналітико-синтетичної обробки документів та загального бібліографознавства КДІКу, канд. пед. наук М.Геращенко. У лекціях Нінель Федорівни, з захопленням згадував промовець, тісно поєднувалися теоретичний здобуток науковця і глибокі практичні навички фахівця. Бібліографознавчу школу Королевич пройшло чимало науковців, зокрема й сам Геращенко.

Директор інституту бібліотеко-

Творча зустріч з Нінель Королевич

знавства НБУ д-р істор. наук М.Слободяник підкреслив, що науково-педагогічна діяльність Н.Королевич увібрала в себе дослідження з історії та сучасного стану бібліографії, питання створення репертуару української книги, дослідження життя й діяльності українських бібліографів, розвитку бібліографознавчої науки. Це відбилося в десятках наукових статей, підготовці підручників, посібників, програм та методичних розробок для студентів бібліотечних факультетів вузів України. Він запропонував організувати *бібліографічний клуб*, де бібліографи могли б систематично обмінюватися думками, творчими ідеями, обговорювати бібліографічні проблеми і можливості їх розв'язання.

Професор КДІКу, канд. філол. наук Н.Рева говорила про високий викладацький рівень Н.Королевич, її енциклопедичну ерудицію, принциповість і вимогливість, про те, що вона завжди підтримувала молодь і виховала

плеяду здібних бібліотекознавців та викладачів.

З великим інтересом розглядали присутні фотографії 50-60-х років відомих діячів бібліотечної справи в Україні, з якими працювала ювілярка.

Згадуючи спільні роки праці у відділі наукової бібліографії ЦНБ, ветеран НБУ, головний бібліограф Л.Беляєва зазначила, що в діяльності Н.Королевич органічно поєдналися знання філолога-славіста й бібліографа. Це яскраво виявилось в підготовці науково-допоміжного показчика «Слов'янська філологія на Україні», перший випуск якого було видано до V Міжнародного з'їзду славістів (1963). Для виконання комплексної теми необхідно було розробити наукову схему показчика, котра всебічно відбивала б доробок української славістичної науки. І до VI, VII і IX Міжнародних з'їздів славістів було підготовлено ще три випуски. Чітко вибудовані показчи-

ки відповідали усім вимогам сучасного бібліографознавства.

Вітала свого улюбленого професора і зав. відділом довідково-бібліографічного обслуговування НБУ ім. В.І.Вернадського канд. істор. наук Т. Добко. «Я й досі в своїй роботі використовую ваші конспекти», - сказала вона, звертаючись до Нінель Федорівни. Відділ

ДБО, продовжувала Т. Добко, підтримує тісні зв'язки з кафедрою, на якій працює Н.Королевич. Бібліографічні покажчики, складені нею, є золотим фондом відділу, вони користуються незмінним попитом у читачів.

Нінель Федорівна презентувала біобібліографічні покажчики, присвячені Ю.Меженку, М.Ясинсько-

му, В.Дорощенко, С.Маслову. Поділилася своїми творчими задумами, висловила щире подяку за увагу до її діяльності.

На виставці з нагоди ювілею експонувалися видання, автором чи співавтором яких була Н.Королевич.

Ніна Березюк

КОСТЯНТИН РУБИНСЬКИЙ

Простежується життєвий шлях та діяльність одного з фундаторів українського бібліотекознавства, першого директора наукової бібліотеки Харківського університету К.Рубинського

З іменем одного з засновників українського бібліотекознавства Костянтина Рубинського пов'язане становлення і розвиток цієї галузі знань наприкінці ХІХ - поч. ХХ ст. Його наукові інтереси були доволі різносторонніми: історія бібліотечної справи, її організація, бібліотекознавство як наука, бібліотечна освіта, проблеми педагогіки й охорони дитинства, переклади класичної французької літератури українською мовою тощо. Але головною справою життя була бібліотека Харківського університету.

Народився Костянтин Іванович Рубинський 1860 року в Пензі, в родині військового. По закінченні гімназії (1878) у Ніжині він вступив там же до Історико-філологічного інституту, але в 1883 р. перевівся до Харківського університету, де його вчителями були О.Потебня, М.Сумцов, Д.Багалій та ін. Він одержав диплом учителя історії та географії, захистив кандидатську дисертацію. Трудову діяльність розпочав у Харківській жіночій гімназії. Невдовзі його направляють у Пензу, де він учителює, а вечорами допомагає у навчанні невстигаючим дітям бідняків. Його починання було підхоплене колегами, а в 1887 р. створюються і без-

платні вечірні курси для малозабепечених учнів. Педагогічна діяльність Рубинського зумовила його сталий інтерес до проблеми навчання дітей, дитячого читання, дитинства взагалі. Пізніше він публікує статті з цих тем у часописах «Шлях освіти», «Друг дітей». З поверненням у Харків (1893) Костянтин Іванович займає посаду помічника бібліотекаря в університетській книгозбірні, а через два роки - бібліотекаря. До його приходу фонди її були нерозібраними, робота над каталогами незавершена, не вистачало читальних залів, обслуговувалися тільки професори університету. За статутом і традиціями очолювали бібліотеку також вони.

Рубинський стає першим бібліотекарем-професіоналом, здатним, як вважала Рада університету, покращити становище. «Ні професори, ні поети не змогли, попри свою серйозну освіту, налагодити бібліотечну роботу як це належить, оскільки в них не було професійних знань. Навіть бібліотечні комісії, визнавши свою некомпетентність у бібліотечній справі, у будь-який спосіб підтримували в Раді починання Рубинського, без чого його робота не могла бути досить продуктивною», - підкреслював відомий український історик, професор університету Д.Багалій. Про авторитет Рубинського свідчить і той

факт, що в 1897 р. указом імператора Микола II його було нагороджено орденом св. Станіслава III ступеня. Рубинський вивчає напрацювання вітчизняних і зарубіжних бібліотек, відвідує книгозбірні Москви, Петербурга, Юр'єва, Києва, Варшави, Парижа, Берліна, Женеви, Лозанни, Берна, Мюнхена, Відня. У 1902 р. під його керівництвом за проектом архітектора В.Величка було зведено одну з перших в Україні й першу в Харкові спеціальну будівлю бібліотеки з читальним залом на 250 місць та книгосховищем з металевими конструкціями. Проаналізувавши зарубіжний досвід, Рубинський запропонував свій план розміщення книг, свою систему освоєння нового приміщення, ухвалені Радою університету. У ті роки завершується алфавітний каталог, систематизуються фонди, встановлюється книгообмін з науковими організаціями Росії та Західної Європи, вперше можливість користуватися фондами наукової бібліотеки (НБ) одержали студенти.

У 1897 - 1903 рр. було видано складені К.Рубинським кілька каталогів подарованих приватних бібліотек. З самого початку своєї діяльності він працює над історією університетської книгозбірні. В університеті також були зацікавлені в створенні його історії. Душею цієї справи був Д.Багалій. В